

ปรีทัศน์สมาคมวิชาชีพ 04
อาจารย์เจตกำจร พรหมโยธี
นายกสมาคม
สถาปนิก
ชุมชนเมืองไทย

สถาปัตยกรรมปรีทัศน์ลำดับสุดท้าย เรามาต่อกันที่
ตัวแทนจากนักวิชาชีพด้านสถาปัตยกรรมผังเมือง
ซึ่งในการทำงานงานเชิงปฏิบัติก็มีความเกี่ยวข้องกับ
งานสถาปัตยกรรมหลักเป็นอย่างยิ่ง เพียงแต่
มีขอบเขตการทำงานในระดับมหภาคมากกว่า
เราลองมาติดตามทัศนะเกี่ยวกับการเปิดเสรีทาง
วิชาชีพและการปฏิบัติวิชาชีพข้ามชาติตาม Theme
: Think Local, ACT Global จากอาจารย์เจตกำจร
พรหมโยธี นายกสมาคมสถาปนิกชุมชนเมืองไทย

ACT : ความคิดเห็นต่อการเข้ามาปฏิบัติวิชาชีพ ของสถาปนิกต่างชาติในประเทศไทย

อาจารย์เจตกำจร : เรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าเจ็บปวดพอสมควรสำหรับสถาปนิกไทย ถึงแม้ว่าในขณะนี้เรามี พรบ. สถาปนิก และ พรบ. ประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ซึ่งทั้งสองฉบับประกาศห้ามมิให้สถาปนิกต่างชาติเข้ามาปฏิบัติวิชาชีพในประเทศไทย แต่ก็ยังไม่เป็นผลอย่างที่เราทราบกันว่าทางสภาสถาปนิกได้พยายามที่จะดำเนินการกับผู้กระทำผิดแต่ก็ยังไม่สามารถดำเนินการเอาผิดกับผู้กระทำผิดได้ เนื่องจากประเด็นเอกสารหลักฐานและจากความต้องการของเจ้าของโครงการชาวไทยที่นิยมว่าจ้างสถาปนิกต่างชาติทำงาน เพราะคิดว่าสถาปนิกต่างชาติมีความสามารถมากกว่าสถาปนิกไทย เรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าผิดหวังเพราะเป็นเรื่องของรสนิยมแต่หากไม่มีความนิยมเช่นนี้เรื่องสถาปนิกต่างชาติคงไม่เกิดขึ้น

ตามที่ผมได้ติดตามรูปแบบการทำงานของสถาปนิกต่างชาติจะมี 2 รูปแบบใหญ่ๆ ด้วยกันคือ การเข้ามาทำงานร่วมกับสถาปนิกไทย ในเรื่องของ Conceptual Design เป็นหลัก แต่บางคนอาจมีการทำต่อเนื่องไปอีกระดับหนึ่งถึง Design Development แต่สุดท้ายเมื่อถึงการเรื่องเขียนแบบก่อสร้าง เรื่องการขออนุญาตฯ เขาจะไม่ทำ โดยจะยกงานส่วนนี้ให้สถาปนิกไทยที่ร่วมงานด้วยดำเนินการต่อ การทำงานในลักษณะนี้มีสถาปนิกไทยและบริษัทไทยจำนวนหนึ่งร่วมงานกับต่างชาติเนื่องด้วยความจำเป็นทางธุรกิจ เพียงแต่ไม่มีใครพูดเพราะเหมือนเป็นการประจานตัวเองและปกป้องให้ต่างชาติเข้ามาทำงานในบ้านเรา

อีกรูปแบบหนึ่งที่สถาปนิกต่างชาติเข้ามาทำงานในไทย ซึ่งเป็นวิธีที่น่ากลัวและนิยมทำกันมากคือ เข้ามาทำเองทั้งหมด ส่วนใหญ่ที่ทราบเป็นเชิงวิศวกรรมหรืองานโรงงาน โดยจ้างสถาปนิกไทยเซ็นชื่อในแบบขออนุญาตก่อสร้าง นอกจากนี้เป็นโครงการขนาดเล็กในต่างจังหวัด เช่น ภูเก็ต ราบไคที่เรายังคงควบคุมสถาปนิกไทยไม่ได้ ยอมขายชื่อ ยอมขายลายเซ็น ปัญหานี้ก็คงยังเกิดต่อไป เพราะเราไม่สามารถเอาผิดกับผู้กระทำผิดได้ เนื่องด้วยเครื่องมือเครื่องมือทางกฎหมายของเรามีไม่เพียงพอที่จะนำไปจัดการกับผู้กระทำผิดได้

เมื่อถึงเวลาที่เรจะต้องเปิดเสรีทางการค้าธุรกิจบริการตามที่รัฐบาลไทยไปเซ็นลงนามร่วมกับประเทศต่างๆ ไว้ ทำให้โครงการความร่วมมือด้านวิชาชีพกับต่างชาติ เช่น ASEAN Architects ต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ดังนั้นเรา

จึงไม่สามารถปิดกั้นได้อีกต่อไป และเราควรมาพิจารณาอย่างจริงจังว่า เราควรเปิดได้แค่ไหน และเมื่อเปิดแล้วจะสามารถควบคุมได้มากน้อยเท่าใด โดยไม่ให้คนของเราเสียเปรียบ ในเรื่องนี้ก็หวังว่าจะสามารถควบคุมให้เป็นไปตามกฎหมายได้มากกว่าเดิม เพราะปัจจุบันการเข้ามาแบบผิดกฎหมายเราก็ยังไม่สามารถเอาผิดผู้กระทำผิดได้เลย และหากผู้ที่เข้ามาทำงานอย่างถูกกฎหมายมีการปฏิบัติหน้าที่ที่เกินกว่ากฎหมายควบคุมไว้ เราจะมีวิธีแก้ไขอย่างไรก็เป็นเรื่องที่เราต้องคอยจับตาดูต่อไป

ACT : อยากให้เปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของการ ปฏิบัติวิชาชีพของสถาปนิกต่างชาติในบ้านเรา

อาจารย์เจตกำจร : ข้อดี ถ้ากระทำได้และผมคิดว่าต้องกระทำให้ได้คือ การถ่ายทอดเทคโนโลยี ความรู้ เรื่องการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถ และยกระดับมาตรฐานอาชีพให้กับสถาปนิกไทย นอกจากนี้เราจะได้เห็นอาคารที่ออกแบบโดยสถาปนิกที่มีชื่อเสียงระดับโลก เพราะปัจจุบันสถาปนิกที่มีชื่อเสียงระดับโลกอาจไม่กล้าเข้ามาทำงานในไทยเพราะมีความเสี่ยงที่นำไปสู่การเสียชื่อเสียงได้หากถูกจับดำเนินคดี ปัจจุบันก็มีผลงานของสถาปนิกต่างชาติอยู่บ้างแต่ไม่ใช่สถาปนิกที่มีชื่อเสียงระดับโลก และสถาปนิกในระดับแนวหน้าของไทยมีอยู่เพียงไม่กี่คนเมื่อเทียบกับสถาปนิกต่างชาติ ดังนั้นโอกาสที่จะเห็นความหลากหลายของงานสถาปัตยกรรมที่มีคุณภาพจะมีมากขึ้น และหวังว่าสถาปนิกไทยรุ่นต่อไปจะพัฒนาในเรื่องนี้ และการทำงานร่วมกับต่างชาติถือเป็นโอกาสที่จะพัฒนาแนวความคิดในการออกแบบได้

ในแง่ของข้อเสียคือ สถาปนิกไทยมีคู่แข่งเพิ่มมากขึ้น และอาจเสียเปรียบในด้านการแข่งขัน แต่ก็มีข้อดีคือ ถ้าหากว่าสถาปนิกต่างชาติที่เปิดสำนักงานในประเทศไทยต้องการจะควบคุมต้นทุนให้อยู่ในระดับที่แข่งขันกับสถาปนิกไทยได้ เขาจะพยายามนำบุคลากรต่างชาติเข้ามาทำงานให้น้อยที่สุดเพราะมีราคาค่าจ้างสูง และใช้บุคลากรของไทยเป็นส่วนใหญ่

ACT : วิสัยทัศน์ด้านต่างประเทศของสมาคม วิชาชีพ และการวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อม สมาชิกเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร

อาจารย์เจตกำจร : ในเรื่องต่างประเทศ สมาคมสถาปนิกชุมชนเมืองไทยมีความตื่นตัวมาโดยตลอด จะเห็นว่าในโครงสร้างคณะกรรมการสมาคมฯ จะมีตำแหน่งอุปนายกฝ่ายต่างประเทศ คือ คุณวิชัย ต้นตราธิคุณิดูแลเรื่องการประสานงานกับต่างประเทศ ติดตาม

ข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับสมาชิก และขณะนี้สมาคมฯ เป็นสมาชิกของ Urban Land Institute (www.uli.org) ซึ่งเป็นองค์กรระดับโลก ที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเมือง จุดประสงค์เพื่อรับข้อมูลข่าวสารในเรื่องของการพัฒนาเมืองในต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการจัดทัศนศึกษาไปต่างประเทศทุกปี เพื่อให้สมาชิกเกิดความตื่นตัว ไปพบเห็นว่าต่างประเทศสร้างบ้านสร้างเมืองกันอย่างไร

ในเรื่องของการเตรียมวางแผนให้กับสมาชิก ผมคิดว่าผู้ที่เรียนจบ Urban Design หรือผู้ประกอบวิชาชีพ Urban Design จากประสบการณ์ของตนเอง มองว่า มีโอกาสค่อนข้างสูงที่จะสามารถไปรับงานต่างประเทศในลักษณะของการจัดทำ Master plan และที่ผ่านมาได้พยายามบุกเบิกไปกันเอง เพราะถ้าเป็นงาน

ระดับประเทศจะต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐ ให้ผู้ประกอบการวิชาชีพของเราไปรับงาน ดังเช่นตัวอย่างของรัฐบาลไทยสนับสนุน FEDCON ให้รับงานที่การดำ ถ้ามีการสนับสนุนในลักษณะนี้เกิดขึ้นก็มีโอกาสที่จะได้ไปทำงานที่ใหญ่กว่าระดับ Master plan คืองานระดับการวางผังเมืองและออกแบบชุมชนเมืองในประเทศต้องพัฒนาหรือกำลังพัฒนา แต่ปัญหาใหญ่ของการรับงานต่างประเทศคือการเตรียมความพร้อมของสมาชิกสมาคมฯ ให้มีความสามารถเพิ่มขึ้นให้ได้มาตรฐานสากล ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าโครงการ CPD ของสภาฯ จะสามารถใช้ได้อย่างจริงจังเมื่อใด สิ่งนี้ผมคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาตนเองขึ้นไป ซึ่งการที่จะสามารถไปทำงานในต่างประเทศได้ต้องพัฒนาอีกมาก

นอกจากการเตรียมความพร้อมให้กับสมาชิกในด้านการศึกษา ได้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ แต่ก็ขึ้นอยู่กับว่าสมาชิกจะบริโภคข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ให้หรือไม่ การมี CPD จะเป็นการบังคับให้สมาชิกเข้าร่วม เพราะทุกสมาคมจะต้องเตรียมความพร้อมเหมือนกันทั้งหมด เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรในวิชาชีพของตนเอง

ACT : การปรับตัวของผู้ปฏิบัติวิชาชีพเพื่อรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้น

อาจารย์เจตกำจร : ในแง่บุคคลเราต้องพัฒนาตนเองให้ทันโลก ไม่ควรหยุดนิ่ง เพราะความรู้เพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถอยู่รอดได้ นิติบุคคลต้องปรับระบบการทำงานให้ได้มาตรฐานสากล การไปทำงานต่างประเทศเมื่อฟังดูแล้วจะรู้สึกดีดี แต่ก็ต้องเหนื่อยเป็นสองเท่าของการทำงานในเมืองไทย ถ้าเลือกได้อยากทำงานในเมืองไทยมากกว่าหากมีงานที่ดี เพราะไปต่างประเทศต้องใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารและการประชุม เช่น การทำโครงการที่ประเทศดูไบตนเองต้องเดินทาง 2-3 ครั้งต่อเดือน เนื่องจากที่สำนักงานมีพนักงานที่ใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างจริงจังเพียง 2-3 คน และการทำงานที่ดูไบมีการแข่งขันที่สูงในเรื่องค่า Fee และเรื่องค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่สูงมาก

นอกจากเรื่องภาษาอังกฤษแล้ว สถาปนิกไทยยังมีจุดอ่อนในเรื่องของระบบการเขียนแบบ การบริหารจัดการ โดยเฉพาะงานเอกสารที่ไม่เป็นระบบ เช่น เอกสารการประชุม ฯลฯ เนื่องจากไม่มีการเรียนการสอน และมีวัฒนธรรมการทำงานแบบไทยๆ รวมถึงมาตรฐานการเขียนแบบก่อสร้างที่ยังเป็นรูปแบบไทยๆ ไม่เป็นสากล นอกจากนี้ในเรื่องของการเบิกจ่ายเงินเป็นเรื่องที่ควรระมัดระวังอย่างมาก เช่น การเบิกจ่ายเงินล่าช้า หรืออาจไม่จ่ายเงินค่าจ้างหากโครงการต้องหยุดชะงักซึ่งสามารถเอาผิดกับเจ้าของโครงการได้ยาก ดังนั้น ก่อนการรับงานควรทำข้อตกลงต่างๆ ระวังกันให้ชัดเจน

ACT : จุดแข็งของสถาปนิกไทยที่ใช้เป็นประเด็นนำเสนอต่อสังคมนานาชาติและสาธารณะ

อาจารย์เจตกำจร : สิ่งแรกคือ วัฒนธรรมไทย การมีบุคลิกของความเป็นไทยทำให้ต่างชาติพูดคุยด้วยแล้วรู้สึกสบายใจ แต่การทำงานไม่ควรทำงานแบบไทยๆ ต้องทำงานแบบสากล ถ้าสามารถทำงานระบบสากลจะช่วยให้ขายงานได้ทั่วโลก นอกจากนี้ยังมีเรื่องของค่าบริการวิชาชีพที่ต่ำกว่าสถาปนิกต่างชาติ เช่น สถาปนิกสิงคโปร์ ทำให้เรามีโอกาสสูง แต่ต้องระมัดระวังเรื่องค่าใช้จ่ายที่สูงมากเช่นกันในต่างประเทศ ด้านความสามารถเรามีศักยภาพที่โดดเด่นด้านงานออกแบบในประเภทที่เราถนัดคือ โรงแรม รีสอร์ท สปา อาคารพักอาศัยแบบ Medium & Low-Rise แต่คงต้องยอมรับว่าการออกแบบอาคารสูงในด้าน Technology เรายังสู้ต่างชาติ (ฝรั่ง) ไม่ได้

ACT WORKSPACE

ACT : ประเด็นฝากหรือข้อเสนอลำดับสำหรับสภา สถาปนิก เรื่อง การ เปิด เสรี ทาง วิชาชีพ สถาปัตยกรรม

อาจารย์เจตกำจร : ไม่มีเรื่องฝากถึงมากนักเพราะตนเองเป็นอนุกรรมการด้านต่างประเทศของสภาสถาปนิกอยู่แล้ว แต่มีความเป็นห่วงเรื่องขีดความสามารถของสถาปนิกไทยที่ไม่เท่ากันซึ่งเกิดจากการศึกษาและประสบการณ์ที่ไม่เท่ากัน การดำเนินการในเรื่องใดๆ จะต้องคิดถึงขีดความสามารถของสถาปนิกไทยส่วนใหญ่ ควรมีการสำรวจขีดความสามารถของสถาปนิกหรือไม่ ความพร้อมในการปฏิบัติวิชาชีพร่วมกับต่างชาติเป็นเรื่องสำคัญ องค์กรวิชาชีพทุกหน่วยงานควรเร่งดำเนินการเรื่องพัฒนาวิชาชีพ เพราะเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา ขณะนี้เวลาเหลือน้อย การเปิดเสรีฯ ไม่ว่าจะในระดับ ASEAN หรือระดับ APEC จะมีการกำหนดเงื่อนไขเอาไว้แล้วอย่างชัดเจน จึงควรเร่งดำเนินการโดยด่วน

ACT : ประเด็นฝากสำหรับสถาปนิกและผู้ประกอบ วิชาชีพสถาปัตยกรรมรุ่นใหม่

อาจารย์เจตกำจร : ขอฝากว่า ต้องพัฒนาตัวเองให้ทันโลก อย่าเป็นสถาปนิกตกยุค ต้องไปเรียนรู้วิทยาการใหม่ๆ ติดตามข่าวสาร โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับวิชาชีพ และพยายามเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้เรื่องต่างๆ ของสภาฯ และสมาคมวิชาชีพ นอกจากนี้ก็ต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่นๆ ในระดับที่ใช้งานได้ และเมื่อมีประสบการณ์ทั่วๆ ไปพอสมควรแล้ว ควรจะพยายามพัฒนาตัวเองให้เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศต่อไป ขอขอบคุณครับ ACT

คอลัมน์แนะนำผลงานการออกแบบและการปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรมของสมาชิกและนิติบุคคลสมาชิกทั้ง 4 สาขา เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานร่วมกันในหมู่สมาชิก และสร้างการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในหมู่นักวิชาชีพออกแบบของไทย

ทั้งนี้วารสาร ACT ได้จัดเตรียมพื้นที่ประชาสัมพันธ์ผลงานของท่านสมาชิกและนิติบุคคลสมาชิกใน 4 สาขาวิชาไว้เป็นประจำทุกฉบับ โดยเท่าเทียมกัน จึงขอเชิญสมาชิกและนิติบุคคลสมาชิกที่สนใจจัดส่งผลงานของตนเอง/หน่วยงานเพื่อเผยแพร่ในวารสารได้ตั้งแต่นับนี้เป็นต้นไป

รายละเอียดเพิ่มเติมและ Download เอกสารที่ www.act.or.th/workspace.pdf

รู้ไว้...ไม่เสีย ACT

คอลัมน์เกร็ดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสภาสถาปนิกฉบับนี้ ขอแนะนำให้สมาชิกได้รู้จักผู้ประกอบวิชาชีพหมายเลขหนึ่งกันว่าเป็นท่านใดกันบ้าง

สมาชิกสภาสถาปนิกท่านแรก หรือ 00001 สก. 1 คือ คุณปรีดี บุรณศิริ อดีตนายกสภาสถาปนิกท่านแรก ได้รับเกียรติให้ได้รับหมายเลขสมาชิกนี้

แต่ถ้าเป็นเลขที่ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมกันบ้างจะเป็นใคร เราขอเริ่มต้นที่ สาขาสถาปัตยกรรมหลักเป็นลำดับแรก

- ภาคีสถาปนิกหมายเลข 1 – ภสส.0001 : คุณมานพ ภาคอินทรีย์
- สามัญสถาปนิกหมายเลข 1-สสส.0001 : คุณคำจร กุมภะมกุล
- วุฒิสถาปนิกหมายเลข 1 – วสส.0001 : คุณธวัช บุญยเกตุ

(ขอขอบพระคุณ คุณสุพินท์ เรียงศรีวิไล อนุเคราะห์สืบค้นข้อมูล และภาพคุณปรีดี บุรณศิริจาก <http://www.dpf.or.th/files/image/bord-2549/pre.jpg>)